

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Lib. III. Decretalium. In quo agitur De Rebus, quae in iudicium devenire solent, cujusmodi sunt, de vita et moribus Clericorum, ...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1708

§. 4. De Legatis, & Fideicommissis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73045](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73045)

tur, quando quis eam adeundo consequi potest, L. delata, ff. de v. signif. & tripliciter deservitur, scilicet jure hæreditario, ab intestato, & jure honorario, id est bonorum possessione; *Jacens* dicitur, quando nondum à quoquam adita est, & quamdiu sine Domino est, & sic apud Ulpianum L. 1. ff. de bonis possess. furt. dicuntur bona hæreditatis *jacere*, quando jacet vacua sine dominio; *adita* dicitur, quando acceptatur, quia *adire hæreditatem* nihil aliud est, quam velle illam habere, & in nuda & sola voluntate consistit, §. fin. Instit. de hæred. qualit. & differ.

2029 Not. 5. Hæreditatem dici *expilatam*, cum quis committit crimen expilatæ hæreditatis: si quis enim (inquit Molina tom. 3. D. 681. n. 9.) ex hæreditate, quæ ad ipsum non pertinet, aliquid indebitè usurpet, sive hæreditas adhuc jaceat, quia à legitimo hærede nondum est adita, sive ab eo sit adita, eaque additione comparaverit dominium, sed nondum possessionem illius obtinuerit, is non dicitur *fur* præse, neque in poenas *furti* à jure statutas incidit; sed incidit in crimen aliud, quod vocatur *expilata hæreditatis*, L. 2. ff. de crim. expil. hæred. & L. ult. C. eod. tit. Deinde *commissam*, quando cadit in commissum, seu quando ex poena contracta debetur alicui, sic merces commissæ dicuntur, quæ ob non solumum vectigal, Publicanorum sunt factæ.

2030 Not. 6. *Cadere hæreditate* idem valere, atque hæreditatem perdere, ut, quando Testator ait, *si hæres non impleat voluntatem meam, hæreditate cadat*, ita Barbof. er. de diction. dist. 50. In eadem significatione accipitur, quando dicitur quis *cadere causâ*, cum litem *perdit*. L. Stichum §. penult. de solut. quando dicitur *cadere dominio*, cum dominium amittit; *restituere hæreditatem* non esse idem, ac *solvere*, L. non enim. ff. ad Trebell. sed, & *reddere*, v. g. quando hæreditas fidei commissaria est, ut sumitur ex L. Cum hæreditas ff. ad Trebell. & tunc, sive restituat hæres re ipsa, sive verbo, semper restituere videtur.

2031 Not. 7. Hæreditatem *avocari*, si Testator, ut intestatus moreretur, incidit tabulas, & hoc approbaverint ii, qui ab intestato venire desiderant; *repudiari*, cum is, ad quem delata est, adire recusat: nam repudiatur ea tantùm, quæ jam delata est L. 1. Tom. III.

§. Decretalis, ff. de success. edict. Dicitur vero hæreditas *amitti*, quando hæres excludi se ab ea tempore passus est: Omittens hæreditatem (ut ait Albericus v. eod.) non minuit sua bona, *abstinere* se hæreditate, & *retinere* hæreditatem contraria sunt, & in iis solis ponuntur, qui sui, & domestici hæredes appellantur, nam extranei, vel adire, vel repudiare dicuntur; unde est titulus lib. 6. C. de repudianda, vel *abstinenda hæred.* Dicitur etiam *cedere* hæreditatem, qui renunciat; nam verbum *cedere* hac significatione accipitur in c. quàm periculosum. 7. q. 1.

2032 Not. 8. *Erciscere*, verbum antiquum, idem esse, ac *dividere* (fortè derivatum à verbo *arcco*) est, quod in divisione hæreditatis, altera ab utraque, vel altera arceatur, id est separatur. 9. per *viriles partes* in hæreditate intelligi *partes aequales*, quæ scilicet pro numero personarum, & in capita constituuntur, ut tot sint, quot sunt & personæ, L. 1. §. nunc tractemus. ff. de suc. & rat. dist. per collationem bonorum juxta Molin. tom. 1. D. 237. intelligi collationem in communem bonorum parentis defuncti acervum, ex quo legitima debetur eorum perfectiorum bonorum, quæ afferentis effecta erantur, cum aliis, tanquam hæres, in eo succedat; hanc definitionem ibidem latè exponit; de hac collatione bonorum est titulus in Codice, apud Azon. in sum. C. de collat. dicitur collatio, quasi in communelatio, & est jus, quo res quædam non hæreditaria fit hæreditaria, id est, reäigitur in commune.

§. 4.

De Legatis, & Fideicommissis.

2033 Quæstio 1. est, quid sit *legatum*? quod juxta Florentinum in L. Legatum est. ff. de legatis, 1. sit delibatio hæreditatis, qua Testator ex eo, quod universum hæredis foret, alicui quid collatum velit, vel juxta Modestinum, in L. legatum, ff. de leg. 2. est donatio, testamento relicta; vel, ut latius declarat Justinianus §. Legatum itaque. Instit. de legat. Legatum est donatio quadam, à defuncto relicta, ab hærede præstanda; intellige mediatè, vel immediatè, ut hac definitione contineatur fideicommissum particulare, quod Legatarius gravatur alicui alteri dare.

2034 Quæstio altera est, quid sit *fideicommissum*

ooo

missum

missum particulare? *Re. ex Molina tom. 1. D. 193.* quòd hodie fideicommissum *particulare* solum in hoc à legato, presè sumpto, differat, quòd, quando verba Testatoris diriguntur ad legatarium (ut, si dicat: *Lego, aut relinquo Petro hoc, vel illud*, dicitur *legatum*; quando verò Testator dirigat ea verba *ad heredem*, aut heredes, quibus rogat, aut præcipit, *ut hoc, vel illud dent Petro*, aut cuivis alteri, dicitur *fideicommissum particulare*; Cæterum in effectu legatum, & fideicommissum particulare omnino æquantur, sublataque est inter utrumque, omnis differentia, ut habetur *S. sed non usque. Instit. de legat. V. Parlador. diff. 17.* de discrimine inter legatum & fideicommissum.

2035 Quæstio est 3. Quid sit *prælegatum*? *Re.* hoc dici ex verbo *prælegare*, quod est uni ex hæredibus præter partem hæreditariam, legare, ut sibi præcipuum habeat; unde illa prælegati verba, fuere verba solemnia, *hæres meus præcipito: præcipuum habebō*, unde prælegatum à legato distinguitur 1. quia illud solis hæredibus; hoc verò iis tantum qui hæredes non sunt, adscribitur 2. quòd illius in hæreditatis restitutione nulla portio restituitur, hujus restituitur, *L. in fideicommissaria, ff. ad Trebellian.* Accipitur enim *prælegare* pro eo, quod alicui rem, quæ jam quodammodo ipsius erat, legare: unde prælegari filios dicitur *L. Balbii ff. de pact. dotal.* item prælegari peculium filio, servoque *L. 1. S. Si servus ff. de except. rei vend.* Dicitur etiam maritus prælegare dotem, cum eam purè legat, propterea, quòd eam ante solvi juber, quàm ab hærede debeatur; nam dos olim annua, bima, trima die debebatur tantum *L. 1. ff. de dot. præleg.* ubi *prælegationes* accipiuntur pro *prælegatis*.

2036 Quæstio est 4. quotuplex sit legatum? *Re.* esse multiplex, ut videri potest apud *Molin. tom. 1. D. 205.* nam legatorum quædam sunt *pura*, quædam *in diem*, quædam *sub causa*, legatum purum tum dicitur, quando sit simpliciter non adjecto die, aut tempore futuro, in quo solvendum, neque apposita conditione, modo, demonstratione, aut causa. Legatum in diem tunc dicitur, quando aliquid legatur solvendum in diem, aut tempus futurum post mortem Testatoris, modo talis dies, aut tempus certum sit, alioquin, si dies

incertus sit, legatum est conditionale, *L. dies incertus, ff. de condit. & demont.*

Quæstio est 5. Quid intelligatur per legatum *quantitatis*, & legatum *speciei*? *pro resol. not.* per *speciem* apud Juris-Consultos singula corpora significari, *L. 54. ff. de verbor. oblig.* separarique interdum in quantitate, id est ab his, quæ pondere, numero, & mensura constant, *L. 6. ff. de cert. pet.* Cùm enim apud Juristas *species* sit idem, atque apud Philosophos *individuum*, tunc datur legatum *speciei*, quando Paulus v. g. legat Petro aliquod certum individuum, v. g. talem equum, tunc datur *legatum* quantitatis, quando legat tot v. g. modios tritici, vel tot pondera sacchari, qui tunc non attenditur *ad hoc numero* triticum, vel ad hoc numero saccharum.

Præter hæc *not.* dari adhuc legata quæpiam, quæ speciali nomine gaudent, nimirum legatum *annuum*, quod in singulos annos, hoc est omni anno debetur, *L. legatum. S. vini. ff. de ann. legat.* Legatum *pium*, quod religioni, bonis literis & paupertati relinquitur; Legatum *venditionis*, seu per venditionem dicebatur, quod legatarius post mortem Testatoris, non etiam spectato hærede, statim sibi aut præsumebat, aut defunctus ad hæredem ejus transmittibat, unde in eo expectanda non est traditio heredis, seu ipse legatarius possessionem accipit, quam *in remissionem* (ut dixit Alciatus) videtur Justinianus appellasse *L. 1. in princ. C. com. de leg.* fiebat his verbis: *Stichum servum tibi do, lego, vel, illam rem tibi præsume, habe, vendica.* Inter Legatum *operarum*, & *usufructus* differentia in eo est, quòd sit facti, & ad rem potius referatur, ut quàm diu ipsa durat, tam diu debeatur, at usufructus jus est personæ fructuarii tam conjunctum, ut cum eo extinguatur, & multis aliis casibus intereat, ut capitis diminutione, & non utendo *Connan. lib. 4. c. 1. n. 9.*

Dicitur autem legatum caducum præceptionis, præfens, per sinendi modum legatum dulce, integrum & c. *Integrum* dicitur, quod ab hærede traditur absque Falcidæ detractio; Tuschus *concl. 297. n. 8.* *Alex. cof. 133. n. 4. lib. 5.* Unde si Testator mander, legata *integra* solvi legatariis, videtur prohibere hæredi detractioem Falcidæ, ut dicunt citati Authores. *Dulce* dicitur cadu-

caducum, sic appellatum, quod iucundum est Substituto, legatum caducum accipere, quasi rem minime speratam; per *finendi modum*, quod fiebat his verbis: *hæres meus rem illam Titio permittit sumere*; unde hæres tale legatum non tenetur *eradere*; sed vendicanti legatario non permittitur resistere, legatum *præsens* dicitur *purum*, & conditionali oppositum *L. 1. ff. de condit. apposit.* Legatum *præceptionis*, non nisi uni ex hæredibus dari potest, ut aliquid ex hæreditate præcipuum habeat; & videtur coincidere cum prælegato; quod, si conjunctim multis, aut divisim singulis relinquatur, omnibus una tantum res, quæ nominata est, sicut & in Legato vendicationis debetur, *L. si pluribus. ff. de leg. 1.*

2040 *Caducum* legatum (sicut hæreditas *caduca*) dicitur, quod ad Fiscum deferatur, vel ad Substitutum, de quo *L. una C. de caduc. tollendis.* Unde caducum Legatum erat, Lege Papiâ, relictum sub conditione quadam deficiente, quod vivo, vel mortuo Testatore, cedebat & redibat, vel ad Testatorem vivum, vel ad Substitutum eo mortuo, unde est *tit. in C. Justin. de tollend. caduc.* variis deinde modis accipitur, & accidit legatum *caducum*. 1. si relinquatur defuncto, quem Testator in vivis esse putabat, aut ei, qui prius, quam Testator decesserit; 2. quando res, quæ relicta est, atque legata, non invenitur; 3. si graves inimicitia inter utrumque oboriantur. 4. si Legatarius legatum respuat. 5. Si conditio, sub qua sit relictum, desit.

2041 *Quæstio est 6. quid Fideicommissum?* de hoc agi *S. 1. Instit. de Fideicommiss. hæredis.* & sic appellari, quia nullo vinculo juris sed tantum pudore eorum, qui rogabantur, continetur, dicuntur igitur fideicommissa, quæ demandantur fidei hæredis, restituenda alteri, quæ licet pendeannt à fide hæredum (unde sumpsere nomen) tamen S. Augustinus ea ad juris necessitatem retracta dixit, ne humanæ perfidiæ locus esset; fiunt verbis precariis, erga gravatum, quæ sunt, *rogo, peto, volo, mando, deprecor, cupio, injungo, desidero, impetro, S. fin. Instit.* de singulis rebus per *fideicommiss. relicta.* Fideicommissorum alia sunt *universalia*, hoc est ad hæreditatem pertinentia, quibus patrimonium, vel ejus partem, hæres alii restituere cogatur; alia *particularia*, seu singularia, quæ ita vocan-

Tom. III.

tur, quia sunt rerum singularium *L. 1. commun. de leg.* Ex his etiam habetur, quod literas fideicommissaria sit illa, quam Testator non directè impertit, sed per manumissionem alterius, vel hæredis, vel Legatarii, cujus fidei commisit; *Fideicommissaria hæreditas* dicitur, quam alii restituere hæres rogatus est; *Fideicommissarius* is, cui ea hæreditas restituitur, qui Trebellianus *Fideicommissarius* appellatur *L. 15. §. 1. ff. ut leg. seu fideicom. nom. causa.*

2042 Quoniam verò in hac materia communiter etiam fit mentio *quarta Falcidia*, & *quarta Trebellianica*, quarum illa in Legatis, hæc in fideicommissis locum habet, notandum, quòd *Falcidia*, de cujus expositione latè Molina *rom. 1. D. 213.* dicitur in jure illa quarta pars, quam hæredes, beneficio legis *Falcidia* retinent ex Legatis, si fortè amplius doctante in iis consumptum est à Testatore, nam in bonum Testatoris, ut hæres invitaretur ad adendum hæreditatem, statuit lex, ut hæredes, non obstantibus Legatis, possint sibi retinere quartam partem bonorum defuncti, ita, ut si hæreditas tota legatis foret exhausta, detrahere possent de legatis quartam partem: si verò hæredibus aliquid remaneret, sed non integra quarta pars, detrahere pro rata possent à legatis, quod decesserit, ut ipsis quarta pars bonorum defuncti remaneret; quòd, si quarta pars, aut aliquid amplius ipsi remaneret, integra solvere legata tenerentur, appellatur *lex illa Falcidia* à Falco, hujus remedii inventore, *Instit. de leg. Falcidia C. ac ff. ad L. Falcidianam.*

2043 Similiter quarta *Trebellianica*, quam exponit Molina *rom. 1. D. 187.* (& modò sic appellatur *Pegasiana*) olim fuit. Nam *Pegasiano S. C.* institutum est, ut qui fideicommissum, sive universale, sive particulare restituere deberet, quadrantem sibi retinere posset, *S. sed quia de fideicom. her.* unde facillè innotevit id, quod ex *Falcidia* est in legatis, *Pegasianum* esse in fideicommissis; nam sicut hæres, in cujus hæreditate plus doctante legatum est, usque ad quadrantem integrum retinere potest, eodem modo is, qui plus doctante (continet doctans novem uncias) sive multis reddere sit rogatus, quartam sibi retinere poterit, V. *Parlad. diff. 20. de discrimine inter Falcidiam & Trebellianicam.*

000 2

Qua-

2044 Quæstio est 7. quid intelligatur per transmissionem Legatorum? & quando dies legati cedat? ad 1. R. quod, sicut datur transmissio hæreditatis ad hæredes instituti, quando hic post aditam hæreditatem mortuus est; ita detur transmissio Legatorum ad hæredes Legatarii, quando hic post aditam hæreditatem mortuus est, & de hac transmissione agit Molina *tom. 1. D. 181.* Unde nihil aliud per eam significatur, quam quod mortuo legatario, si eo adhuc vivo dies cessit, legata ipsi facta transeant ab ejus morte ad hæredes.

2045 Ad 2. R. à Juris-Consultis tunc dici *cedere diem*, quando incipit obligatio seu quando incipit, *deberi*, v. g. pecuniam, legatum, &c. sic Ulpianus, *L. si quis. 13. ff. de operis libert.* sic igitur *cedere diem in legato solvendo ad certum diem*, dicitur, quando talis dies effluxit, & Legatum deberi coepit. De hoc aliquid dicitur *L. 1. de legatis annuis*, vel fideicommissis ibi: *si competenti Judici annua legata, vel fideicommissa, tibi relicta, probareris ab initio cujusque anni exigendi ea, habebis facultatem*; sed hoc procedit, quando terminus designatus est, ex quo legatum debeatur. Cæterum omnia, quæ testamentis sine die, vel conditione adscribuntur, ex die aditæ hæreditatis præstanda sunt, ut habetur *L. omnia 32. ff. de legatis 2.* hoc autem potius significat *diem venire*, quam *cedere*.

2046 Unde Glossa in dictam *L. omnia, cit. D.* notat ex Baldo, quadruplicem *cessionem legatorum* considerari posse, primam, *quoad transmissionem*, *L. unic. §. 5. C. de caduc.* Secundam, *quoad dominii translationem* *L. 86. §. 2. sup. de leg. 1.* Tertiam, *quoad actionem nascentem*, quartam *quoad præstationem*, & *lit. E.* (postquam in *L. omnia* dictum est, *dicta legata ex die hæreditatis adita deberi*) subjungit; *ante igitur non debentur legata* (quod sonat, *ante diem non cedere*) *nec præstantur*; quod improbat ante aditam hæreditatem, *diem non venire*.

2047 Porro in *L. unic. §. 5.* hic habetur: *In novissimo autem articulo, ubi propriè caduca fiebant, secundum quod prædiximus, etiam clausis tabulis tam existere hæredes, quam posse adire, sive ex parte sint, sive ex asse instituuntur, censemus; & dies legatorum, & fideicommissorum* (secundum

quod prædiximus) *à morte defuncti cedere; hæreditatem enim, nisi fuerit adita, transmitti, nec veteres concedebant, nec nos patimur, exceptis videlicet liberorum personis, de quibus Theodosiana lex super hujusmodi casus introducta loquitur: his nihilominus, qua super his, qui deliberantes ab hac luce migrant, à nobis constituta sunt, in suo robore mansuris; lex verò 86. §. 1. sic loquitur: Si tibi homo, quem pignori dederas, legatus ab alio fuerit, actionem ex testamento habebis adversus hæredem, ut pignus tuatur; hæc, cum spectent potissimum ad significationem juridicam vocum, & terminorum, quorum notitia spectat ad rectam intelligentiam legum in hac natura disponentium, quarum usus frequenter occurrit, præmittenda duximus, potissimum desumpta ex Elucidario Patris Benedicti Pereyra *l. 2. Eluctat. 15. sect. 1. & seqq.**

ARTICULUS III.

De Solennitatibus jure requisitis in Testamento.

ULTIMA voluntas hominis cum directâ hæredis institutione, vel scripto, vel nuncupatione, seu viva voce declarata à Testatore, testamentum dicitur, & quidem *solenne*, seu *perfectum*, si simul habeat solennitates de jure adhibendas; & si nis careat, *non solenne* appellatur; quamvis earum defectus in certis quibusdam casibus, privilegio suppleatur (quæ perinde vim habent, ac ea, quæ perfecta sunt, & solennia. Ex hoc autem apparet, testamentum *solenne*, aliud est *scriptum*, seu in Scripturam reductum; aliud *nuncupativum*, aliud *privilegiatum*.

§. 1.

De solenni Testamento in Scriptis.

QUANTUM spectat ad solennitates jure civili exigitas ad testamentum in Scriptis ad hoc, ut sit *perfectum*, secluso privilegio eximente à solennitatibus, vel omnibus, vel aliquibus, ut constat ex seqq. Potissimum attendenda est lex. *Hac consultißima. 21. C. h. t.* Illa autem sic loquitur: *hæc*